

STM:n ajatuksia lomitussääntöjen uudistuksesta

Anne Vänskä
STM/Työ- ja tasa-arvo-osasto
Värikuvat: <https://pixabay.com/fi/>

18.3.2020

Esityksen rakenne

- Lainsäädännön uudistusta ohjaavat tekijät
- STM:n ajatukset ensimmäisestä lakipaketista
- STM:n ajatukset toisesta lakipaketista
- Maatalouslomituksen hallinnon suunnittelu

Lomituslainsäädännön uudistusta ohjaavat erityisesti (1):

- Hallitusohjelma: lomituslainsäädäntö uudistetaan, 6 milj. euron lisärahoitus.
- Eduskunnan lausumat (EV 108/2015 vp - HE 112/2015).
- EU:n valtiontukisäännöt vaikuttavat lomituslainsäädännön sisältöön.
- Maatalouden rakennemuutos: millainen on kotieläintuotannon rakenne jatkossa?
- Mitkä ovat asiakkaiden ja lomittajien tarpeet? Miten niihin voidaan vastata?
- Hoitavatko maakunnat (vai kuka/ketkä?) maatalousyrittäjien lomituspalvelut jatkossa?
- Tietojärjestelmien uudistus on tarpeellinen ja vie aikaa. Ainakin vanha Lomitusnetti on tiensä päässä.

Lomituslainsäädännön uudistusta ohjaavat erityisesti (2):

- Lomituslait (valtiontukijärjestelmät) voivat olla voimassa vain tietyn ajan. Ne on notifioitava (maatalous) ja ilmoitettava (muut) komissiolle määräajoin – joko voimassa olevat tai muutetut lait.
    - Tämänhetkisen tiedon mukaan lomituslait voivat olla voimassa 2021 loppuun, poronhoitajien sijaisapulainkin voimassaololle pidennys 2021 loppuun.
  - Tämänhetkisen tiedon mukaan uudet EU:n valtiontukisäännöt tulisivat voimaan vuoden 2022 alusta. Lomituslakien sisältö on muutettava pikaisesti niiden mukaisiksi.
    - Ennen vuotta 2022 KOM:lle on todennäköisesti tehtävä yksinkertaistettu ilmoitus maatalouslomitus –tukijärjestelmän voimassaolon jatkamisesta vuoden 2022 puolelle.
    - Turkistuottajien lomituspalveluja ja poronhoitajien sijaisapua koskenee uuden ns. maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen sopeuttamisaika 6 kk (eli voivat jatkua 2022 puolelle).
    - Muutetut lomituslait on notifioitava (maatalous) ja ilmoitettava (muut) komissiolle.
- ➔ Kaikki eri tekijät huomioon ottaen lomituslainsäädännön uudistus on tehtävä kahdessa vaiheessa (1. ja 2. lakipaketit, eli kaksi hallituksen esitystä).

Otakantaa.fi palaute:

- * **1. lakipaketti:** voimassa olevien lomituskäytäntöjen (rajalliset) muutokset
- * **2. lakipaketin** substanssipykäliin suunnitellut asiat
- * **2. lakipaketin** kotieläintuottajien (eli maat.)lomituksen hallintomalli

1. lakipaketin ja 2. lakipaketin substanssipykälien valmistelu.

Perustetaan työryhmä selvittämään kotieläintuottajien lomituksen vaihtoehtoisia hallintomalleja siltä varalta, jos lomitus rajautuu maakuntien tehtävien ulkopuolelle.

YKSINKERTAISTETTU LAINVALMISTELUN AIKATAULUTUS

Kuultaneen uudesta EU:n valtioneuvoston päätelmästä(?)
RISKI, JOS VIIPYY!

1. lakipaketti lausunnolle.

1. lakipaketin HE eduskuntaan.

Muokataan Lomitusnettiä.

Kun maakuntien tehtävät ovat selvillä, työryhmä valmistelee tarkemmin kotieläintuottajien lomitukseen valittua hallintomallia.

2022 VOIMAAN
1. LAKIPAKETIN
MUUTOKSET

2. lakipaketin substanssipykälien, eli 3 uuden lomituskäytännön valmistelu loppuun.

2. lakipaketti lausunnolle.

2. lakipaketin HE eduskuntaan.

Uuden (uusien?) tietojärjestelmän valmistelua.

Hallintomallia koskevat pykälät **lisätään 2. lakipakettiin** ennen lausuntovaihetta.

Uuden (uusien?) tietojärjestelmän valmistelua.

2024(2025?)
VOIMAAN
KOLME UUTTA
LOMITUSLAKIA

1. LAKIPAKETIN LAKIMUUTOKSET JA 2. LAKIPAKETIN UUSIEN LOMITUSLAKIEN SUBSTANSSSIPYKÄLÄT

2. LAKIPAKETIN UUSIEN LOMITUSLAKIEN HALLINTOMALLIA KOSKEVAT PYKÄLÄT

VUOSI 2020

2021

2022

2023(2024?) 2024(2025?)

Huom! Aikataulu elää ja päivittyy tarpeen mukaan

Otakantaa.fi palaute:

- * **1. lakipaketti:** voimassa olevien lomituskäytäntöjen (rajalliset) muutokset
- * **2. lakipaketin** substanssipykäliin suunnitellut asiat
- * **2. lakipaketin** kotieläintuottajien (eli maat.)lomituksen hallintomalli

1. lakipaketin ja 2. lakipaketin substanssipykälien valmistelu, jota rajaavat mm. määrärahat ja 1. lakipaketissa vanha Lomitusnetti.

(Valmistelu virkätöinä - ellei palaute muuta edellytä - koska on valmisteltu jo vuosia).

Kuultaneen uudesta EU:n valtioneuvoston sääntelystä(?) ja muokataan 1. lakipakettia (virkätöinä). **RISKI, JOS VIIPYY!**

1. lakipaketti lausunnolle ja tehdään muutokset. Keskustelu 1. lakipaketista KOM:n ja Lomitusnetin muokkaajien kanssa.

1. lakipaketin HE eduskuntaan.

KOM:lle ilmoitus nyk. maatalouslomitustukijärjestelmän jatkamisesta yli 2021 ja notifioitava 1. lakipaketin maat.muutokset.

Muokataan Lomitusnettä.

Jos KOM on hyväksynyt (maat.), 2022 VOIMAAN 1. LAKIPAKETIN MUUTOKSET

KOM:lle ilmoitus 1. lakipaketin turkist./poronh. muutoksista.

2. lakipaketin substanssipykälien, eli 3 uuden lomituskäytännön valmistelu loppuun (virkätöinä).

2. lakipaketti lausunnolle ja tehdään muutokset. Keskustelu 2. lakipaketista KOM:n ja uuden tietojärjestelmän kehittäjien kanssa.

2. lakipaketin HE eduskuntaan.

KOM:lle notifioitava 2. lakipaketista kotieläint.laki.

Uuden (uusien?) tietojärjestelmän valmistelua.

Jos KOM on hyväksynyt (kotiel.), 2024(2025?) VOIMAAN KOLME UUTTA LOMITUSLAKIA

KOM:lle ilmoitus 2. lakipaketin turkist./poronh. laeista.

Uuden (uusien?) tietojärjestelmän valmistelua.

1. LAKIPAKETIN LAKIMUUTOKSET JA 2. LAKIPAKETIN UUSIEN LOMITUSLAKIEN SUBSTANSSSIPYKÄLÄT

2. LAKIPAKETIN UUSIEN LOMITUSLAKIEN HALLINTOMALLIA KOSKEVAT PYKÄLÄT

Perustetaan työryhmä

selvittämään kotieläintuottajien lomituksen vaihtoehtoisia hallintomalleja siltä varalta, jos lomitus rajautuu maakuntien tehtävien ulkopuolelle.

Kun maakuntien tehtävät ovat selvillä, työryhmä valmistelee tarkemmin kotieläintuottajien lomitukselle valittua hallintomallia.

2. lakipaketin kotieläintuottajien lomituskäytännön valmistelu loppuun mahdollisesti virkätöinä.

Hallintomallia koskevat pykälät **lisätään 2. lakipakettiin** ennen lausuntovaihetta.

VUOSI 2020

2021

2022

2023(2024?) 2024(2025?)

Mitä lakimuutoksia STM:ssä on suunniteltu?

Lähtötilanne kevättalvella 2020

Kiitos kaikkien lainvalmisteluun ja eri työryhmiin osallistuneiden henkilöiden aiemman työpanoksen, meidän ei enää tarvitse aloittaa "nollatasolta".

Ensimmäinen lakipaketti

Yleiskuvaus

- Sädettäisiin rajallisempia ja kiireellisempiä lakimuutoksia kolmeen voimassa olevaan lomitusk lakiin.
- Muutettaisiin vanhaa Lomitusnettiä lakimuutoksia vastaavalla tavalla.
- Muutokset voimaan 2022?

Huom.!

Joitakin aihepiirejä käsitellään molemmissa lakipaketeissa.

Seuraavissa dioissa olevat lakimuutokset ovat ensimmäisen lakipaketin muutoksia, ellei dialla ole nimenomaan mainittu, että tietty muutos tehtäisiin vasta toisessa lakipaketissa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen asiakkaat – mikä muuttuisi (1)?

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen myöntämisen edellytyksenä oleva velvoite ottaa **maatalousyrittäjän eläkelain** (1280/2006) 10 §:ssä tarkoitettu **vakuutus** sulkee nykyään osan maatalousyrittäjistä (kotieläintuottajista) maatalouslomituspalvelujen ulkopuolelle.

- ➔ Maatalouslomituspalvelujen kytkentä maatalousyrittäjän eläkevakuutukseen jäisi historiaan.
- ➔ Samoin turkistuottajien lomituspalvelujen vastaava kytkentä yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) tarkoitettuun vakuutukseen jäisi historiaan.

Turkistuottajia on nykyään kahden lomitusslain piirissä.

- ➔ **Turkistuottajat siirtyisivät** maatalousyrittäjien lomituspalvelulain soveltamisalasta turkistuottajien lomituspalvelulain piiriin.

Ehdotusten tausta on EU:n valtioneuvoston päätöksissä. ”Kaikilla kyseisen alueen tukikelpoisilla toimijoilla on oltava mahdollisuus saada tätä tukea objektiivisesti määriteltyjen edellytysten perusteella.” Tausta on myös yleisessä yhdenvertaisuusperiaatteessa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen asiakkaat – mikä muuttuisi (2)?

Ravi- ja ratsuhevosia ei voisi enää jatkossa hoitaa lomituspalveluilla.

Ehdotuksen tausta on EU:n valtioneuvoston päätöksissä. Ravi- ja ratsuhevoset eivät kuulu maatalouden "alkutuotannon" piiriin.

Maatalouden alkutuotannolla tarkoitetaan maaperän ja kotieläintuotannon tuotteiden (muun muassa elävät eläimet sekä liha ja syötävät eläimen osat) tuotantoa toteuttamatta muita näiden tuotteiden luonnetta muuttavia toimia.

Maatalouden alkutuotanto tarkoittaa siten käytännössä vain ruoaksi tai tuotteiksi kasvatettavien eläinten tuotantoa.

Vuosilomalomituspalvelujen ja tuetun maksullisen lomittaja-avun myöntämisen edellytyksenä on vaatimus **maatalousyrittäjän päätoimisuudesta**.

Vaatus voi saada aikaan sen, että maatalousyrittäjä menettää täysimääräiset lomituspalvelut, jos hankkii tuloja eri lähteistä. Päätoimisuutta koskevan sääntelyn selkeydessä on myös parantamisen varaa.

➔ Vaatus maatalousyrittäjän päätoimisuudesta jäisi historiaan.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen asiakkaat – mistä säädettäisiin? (1)

Maatalousyrittäjien lomituspalveluja myönnettäisiin, jos kyse olisi

"kotieläintuotannosta", eli

- maatilatalouden tuloverolain (543/1967) tai
- elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968)

mukaan verotetusta nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, *hevoskasvatukseen käytettävien hevosten* ja siipikarjaan kuuluvien eläinten tuotannosta.

Kotieläinyksiköitä tulisi jatkossakin olla vähintään 6 kpl.

➔ **2. lakipaketissa** tarkistettaisiin asetuksella säädetyt kotieläinyksiköt (montako kotieläintä on yhdessä yksikössä), paitsi jo **1. lakipaketissa** asetuksesta poistettaisiin turkiseläimet ja muutettaisiin hevosia koskeva kirjaus.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen asiakkaat – mistä säädettäisiin? (2)

"Hevoskasvatukseen käytettävä hevonen" olisi

- edellisten 30 kuukauden aikana vähintään kerran siemennetty, astutettu tai varsonut tamma,
- vastaavan jakson aikana vähintään kerran siitokseen käytetty ori sekä
- vastaavan jakson aikana syntynyt varsa.

30 kuukautta (2,5 v.) taaksepäin laskettaisiin siitä ajankohdasta, jolloin muutenkin tarkastellaan, että täyttyvätkö maatalouslomituspalvelujen myöntämisen edellytykset:

- lomitusta haettaessa ja
- lomituskaksoa ennen/ sen aikana

Maatalousyrittäjällä on velvollisuus ilmoittaa muutoksista (maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 44 a § ja asetus).

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen asiakkaat – mistä säädettäisiin? (3)

"Maatalousyritys" olisi

- yksityisen elinkeinonharjoittajan yksin tai puolisonsa kanssa harjoittama kotieläintuotanto
- muun itsenäisen taloudellisen yksikön harjoittama kotieläintuotanto.

Vertaa ns. maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) N:o 702/2014 **yrittäjien** määritelmään:

"Yrityksiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa."

Maatalousyrittäjien lomituspalveluissa taloudellisen toiminnan tulisi olla nimenomaan maatilatalouden tuloverolain tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua kotieläintuotantoa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen asiakkaat – mistä säädettäisiin? (4)

"Maatalousyrittäjä" olisi henkilö, jonka **asema maatalousyrityksessä** olisi:

- yksityinen elinkeinonharjoittaja tai hänen puolisonsa;
- osakeyhtiön toimitusjohtaja tai hallituksen jäsen, joka
  - omistaa yksin yli 20 prosenttia osakeyhtiön osakepääomasta, tai
  - jolla on yksin yli 20 prosenttia osakeyhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä;
- avoimen yhtiön yhtiömies, tai
- muun yhtiön, yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista henkilökohtaisesti vastaava osakas tai yhtiömies.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen asiakkaat – mistä säädettäisiin? (5)

Kotieläinten hallintaoikeuden tulisi olla:

- maatalousyrittäjällä, jos kyse on yksityisen elinkeinonharjoittajan yksin tai puolisonsa kanssa harjoittamasta kotieläintuotannosta, tai
- muussa tapauksessa maatalousyrittäjällä.

Maatalousyrittäjän tulisi itse tehdä riittävä määrä maatalousyrittäjän päivittäin välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä. **Alaraja** olisi vähintään **3 tuntia** per päivä.

(= Maatalousyrittäjän lomituspäivän tulisi olla vähintään 3 tuntia per maatalousyrittäjä).

Huom! Myös turkistuottajien lomituspalvelulakiin tehtäisiin vastaavat lomituspalvelujen asiakkaita koskevat muutokset turkiseläintuotannosta, turkistilasta, turkistuottajasta, turkiseläinten hallintaoikeudesta ja turkistuottajan lomituspäivän kestoista per turkistila (vuosilomalomituksessa).

Maatalouslomituspalvelut

– sijaisapu: työkyvyttömyyden perusteella (1)

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §, joka koskee työkyvyttömyyden perusteella myönnettävää sijaisapua, on usein käytetty, mutta vaikeaselkoinen pykälä.

7 §:n uudistamiseen liittyy erilaisia näkökulmia, ainakin:

- Sijaisapua saa nykyään joustavasti **max. 20 pv** (osin omalla ilmoituksella ja muuten lääkärin tms. todistuksella). 20 pv:n jaksoon on toivottu pidennystä.
- Sijaisapua voidaan myöntää **20 pv:ä ylittävälle ajalle** vain tietyn etuuspäätöksen nojalla (= työkyvyttömyys on osoitettava etuuspäätöksellä).
  - Tämä kannustaa maatalousyrittäjiä hakemaan heille kuuluvia etuuksia (€)
  - Lomituspäätösten tekijän ei tarvitse (ilman lääketieteellistä koulutusta) arvioida lääkärin tms. lausunnon sisältöä ja maatalousyrittäjän työkykyä.

Maatalouslomituspalvelut

– sijaisapu: työkyvyttömyyden perusteella (2)

- EU:n valtioneuvoston päätösten mukaan lomituspalvelua voidaan myöntää yleensä enintään 3 kk per vuosi. 7 §:ssä työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän sijaisavun enimmäiskesto on kuitenkin yleensä 3 vuotta.
  - **Onko tarkoituksenmukaista**, että odotetaan maatalousyrittäjän työkyvyn palautumista ja hoidetaan maatalousyrittäjä lomituspalvelulla **10 kertaa pidempään** kuin lomituspalvelun tulisi yleensä kestää?
  - Melan tietojen mukaan työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä sijaisapua käytti:
    - **2016:** 4 968 hlöä - heistä 34 (0,7 %) käytti yli 320 pv ja 15 (0,3 %) käytti yli 350 pv
    - **2017:** 4 823 hlöä - heistä 46 (1,0 %) käytti yli 320 pv ja 11 (0,2 %) käytti yli 350 pv
    - **2018:** 4 569 hlöä - heistä 29 (0,6 %) käytti yli 320 pv ja 7 (0,2 %) käytti yli 350 pv
    - **2019:** 4 188 hlöä - heistä 27 (0,7 %) käytti yli 320 pv ja 7 (0,2 %) käytti yli 350 pv.

➔ Hyvin harva käytti työkyvyttömyyssijaisapua koko vuoden (huom. lomaa 26 pv vuodessa). Tilastoista saa viitettä myös siitä, että työkyvyttömyyssijaisavun käyttäminen yhdenjaksoisesti (tai lähes) 2 tai 3 vuotta on myös harvinaista.
- 7 §:n mukaan sijaisapua voi saada vain tiettyjen etuuksien nojalla. Etuuksien listalle on toivottu mukaan ainakin sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista **osasairauspäivärahaa**.

Maatalouslomituspalvelut – sijaisapu: työkyvyttömyyden perusteella (3)

- ➔ **1. lakipaketissa** 7 §:n mukaisiin etuuksiin, joiden nojalla sijaisapua voi saada, lisättäisiin sairausvakuutuslain mukainen osasairauspäiväraha.

- ➔ **1. lakipaketissa** Melan antama maatalousyrittäjän työkykyä koskeva lausunto (7.4 §) jäisi historiaan. Syy: Kun lomituspalvelujen kytkentä maatalousyrittäjän eläkevakuutukseen jäisi historiaan, lausunnon antajiksi voisi tulla muitakin eläkevakuuttajia kuin Mela. Muutos vähentäisi hallinnollista taakkaa.

- ➔ **2. lakipaketissa** 7 § uudistettaisiin laajemmin. Uudistus jäisi toiseen vaiheeseen, koska:
  - Pykälän uusi kirjoitusasu on sovitettava 2. lakipaketin kotieläintuottajan lomituspalvelulain muiden pykälien kirjoitusasuun (ainakin lomitukseen estäviin etuuksiin, mahdollisuuteen saada sijaisapua jo sinä aikana, kun työkyvyttömyyteen perustuvan sijaisavun edellytyksenä olevaa etuuspäätöstä odotetaan sekä sijaisapumaksuihin).

  - Paljon käytetty 7 § aiheuttaa valtiolle paljon kustannuksia. Jos esim. pidennettäisiin aikaa, jolloin sijaisapua voi saada vain lääkärin tms. todistuksella, tästä aiheutuvat kustannukset tulisi arvioida ja löytää niihin rahoitus.

Maatalouslomituspalvelut

– sijaisapu: sairas/vammainen lapsi, erityishoitoraha

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 b §:n 1 mom. 2 kohdan nojalla sijaisapua myönnetään sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumista varten enintään siksi ajaksi, jolta maatalousyrittäjälle maksetaan (työstä estymisen vuoksi) sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahaa.

Sairausvakuutuslaissa on tietyt enimmäisajat sille, miten kauan erityishoitorahaa voidaan yleensä maksaa lapsen saman sairauden perusteella, mutta tietyissä poikkeustapauksissa (painavat lääketieteelliset syyt) enimmäisaikaa ei ole säädetty.

Sijaisapukin voi tällöin jatkua yhtä kauan ja ylittää EU:n valtioneuvoston päätösten mukaisen yleisen enimmäisajan (3 kk per vuosi).

➔ **1. lakipaketissa olisi säädettävä enimmäisaika** 7 b §:n 1 mom. 2 kohdan nojalla myönnettävälle sijaisavulle ja pyydettyä enimmäisajalle komission hyväksyntä.

Kunnan järjestämät maatalouslomituspalvelut – järjestämisvelvollisuus

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 15 §:n mukaista lomituspalvelujen **järjestämisvelvollisuutta selvennettäisiin** seuraavalla tavalla:

- Paikallisyksiköllä ei olisi velvollisuutta tarjota päivystysluonteisia, kiireellisiä lomituspalveluja.

Lomituspalveluissa ei olisi jatkossakaan ”112 -luonteista” päivystystä, ellei järjestelmää nimenomaan haluttaisi muuttaa maatalousyrittäjän ensisijaiseksi varajärjestelmäksi ja siihen löydettäisi rahoitusta.
- Paikallisyksiköllä olisi velvollisuus järjestää paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja käyttävälle maatalousyrittäjälle vuosiloma- ja sijaisapulomituspalveluja vain siltä osin, kuin lomitustehtävät:
  - 1) voitaisiin tehdä siten, että ne eivät ole työaikalain (872/2019) mukaista yötyötä;
  - 2) vaatisivat vuorokaudessa enintään kaksi käyntiä maatalousyrityksessä;
  - 3) eivät olisi normaaliin tuotantotapaan nähden poikkeuksellisia.

Taustalla mm. KHO:2019:60 (ruokintakertojen määrä), lomitustyön laatu (millaiseen lomitustyöhön löytyy tekijöitä) ja kustannukset.

Kunnan järjestämät maatalouslomituspalvelut – velvoite pitää vuosilomat yhtä aikaa

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 17 a §:ssä säädetty **velvoite pitää vuosilomat yhtä aikaa koskisi jatkossa entistä laajempaa asiakasjoukkoa.**

Samassa maatalousyrityksessä työskentelevien maatalousyrittäjien olisi pidettävä vähintään 20 päivää vuosilomastaan samanaikaisesti, jos maatalousyrityksessä olisi enintään 20 30 kotieläinyksikköä.

Yhtäaikaispitovelvoitteeseen liittyy erilaisia näkökulmia, ainakin:

- Velvoite asettaa maatalousyrittäjät erilaiseen asemaan maatalousyrityksen eläinten määrän perusteella, joten velvoite ei ole lomituslainsäädännön uudistuksen yleisen tavoitteen mukainen (entistä yhdenvertaisemmat lomituspalvelut).
- Velvoite korvaa hieman 2017 työryhmän esittämää yritys kohtaista vuosilomaa, joka ei saanut kannatusta.
  - Velvoite parantaa mahdollisuuksia tarjota lomittajille pidempiä työpäiviä, eli parantaa lomitustyön laatua (millaiseen lomitustyöhön löytyy tekijöitä).
  - Velvoitteen avulla on mahdollista vähentää lomittajien työmatkoja ja hillitä ”tuplaloma –ilmiötä”.
- Vertaa: Kaikkien turkistuottajien, jotka käyttävät paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja, on aina täytynyt pitää vuosilomansa samanaikaisesti!

Kunnan ja maatalousyrittäjän itse järjestämien lomituspalvelujen maksut

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisilla sijaisapumaksuilla on kytkentä maatalousyrittäjän MYEL-työtuloon ja lisäksi sijaisapumaksujen tasot vaihtelevat muutoin.

- ➔ **1. lakipaketissa** sijaisapumaksujen kytkentä MYEL-työtuloon jäisi historiaan ja säädettäisiin **vain yhdestä sijaisapumaksusta**.
  - Sijaisapumaksun tasoon vaikuttaisi lainvalmisteluun käytettävissä oleva budjetti ja nykyisin käytännössä maksettujen sijaisapumaksujen tilastot (tasot).
  - Sijaisapumaksu ei välttämättä merkitse maatalousyrittäjälle tulonmenetystä, koska useimmiten sijaisapua käyttävä maatalousyrittäjä saa etuustuloa jostain etuusjärjestelmästä (ei lainkaan tai merkittävää tulonmenetystä).
  - Lomituspalvelumaksut ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

- ➔ **2. lakipaketissa poistettaisiin** (kunnan) **palvelumaksut itse** lomituspalvelunsa **järjestäviltä maatalousyrittäjiltä** ja se huomioitaisiin kustannusten korvauksissa (alhaisempi taso).

Huom.! Turkistuottajien **palvelumaksut** jäisivät myös historiaan **2. lakipaketissa**, kun he siirtyisivät kokonaan itse järjestettyjen lomituspalvelujen piiriin.

Kunnan ja maatalousyrittäjän itse järjestämien lomituspalvelujen hakemiseen täsmennyksiä (1)

Kunnan järjestämät lomituspalvelut

18 § 3 mom.

Sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun maatalousyrittäjä on saanut tiedon sijaisavun perusteesta ja palvelun tarpeen alkamisajankohdasta.

➔ Sijaisapua koskeva hakemus on tehtävä ***mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalveluja tarvitaan.***

Maatalousyrittäjän itse järjestämät lomituspalvelut

23 a § 1 mom. (ja 3 mom.:in samantapainen muutos)

Maatalousyrittäjän, joka järjestää itse lomituksensa, on tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus kirjallisesti paikallisyksikölle ennen lomituspalveluun kuuluvien töiden aloittamista.

➔ Maatalousyrittäjän, joka järjestää itse lomituksensa, on tehtävä lomituspalveluja koskeva hakemus kirjallisesti paikallisyksikölle ***mahdollisimman pian ennen kuin lomituspalveluja tarvitaan ja ennen kuin maatalousyrittäjä hankkii lomituspalvelun palvelun tuottajalta (= ennen palvelun tilausta).***

Kunnan ja maatalousyrittäjän itse järjestämien lomituspalvelujen hakemiseen täsmennyksiä (2)

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 23 a §:n muutos, jonka mukaan lomituspalveluja koskeva hakemus on tehtävä ennen kuin maatalousyrittäjä hankkii lomituspalvelun palvelun tuottajalta (= *ennen palvelun tilausta*), perustuu EU:n valtioneuvoston päätöksiin.

Valtiontuella on oltava ns. "kannustava vaikutus". Tuen on muutettava yrityksen käyttäytymistä niin, että yritys harjoittaa sellaista ylimääräistä toimintaa, jota yritys ei harjoittaisi ilman tukea tai harjoittaisi rajoitetusti tai eri tavalla. Siksi tukihakemus on käytännössä tehtävä ensin.

EU-tuomioistuin käsitteli ns. yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista valtiontuen "kannustavaa vaikutusta" ja tukihakemuksen ajankohtaa asiassa C-349/17. Myös maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksessa on vastaavaa sääntelyä: 6 artiklan 2 kohta ja 2 artiklan 25 kohta "ensimmäinen laillisesti velvoittava sitoumus käyttää palveluja".

Huom.! Muihinkin lomituskäytäntöihin tehtäisiin samankaltaisia **hakemuksen tekemisen ajankohtaa koskevia täsmennyksiä.**

Maatalousyrittäjän itse järjestämät lomituspalvelut - muuta (1)

Maatalousyrittäjän itse järjestämiin lomituspalveluihin liittyy erilaisia näkökulmia, ainakin:

- Vain 10 % asiakkaista on palvelujen piirissä. (V. 2019 10,2 % päätoimisista maatalousyrittäjistä). Syitä lienee mm.:
  - EU:n valtiontukisääntöjen mukaan lomituspalvelujen kustannusten korvaus, eli valtiontuki, on maksettava lomituspalvelun tarjoajalle eikä tukea saa maksaa maatalousyrittäjälle. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa on tarkempaa sääntelyä asiasta. ➡ Sopivien yksityisten lomituspalvelun tarjoajien määrä ja palvelujen jatkuva saatavuus vaihtelee.
  - Kunnan järjestämät ja itse järjestetyt lomituspalvelut eivät ole sisällöltään täysin samanlaiset.
  - Muita syitä?
- Maatalousyrittäjän järjestämät lomituspalvelut ovat valtiolle kunnan järjestämiä halvempia.
  - Esim. vuonna 2019 kunnan järjestämän lomitustunnin bruttohinta oli keskimäärin n. 33,35 euroa ja maatalousyrittäjän itse järjestämän lomitustunnin bruttohinta n. 27,35 euroa.
  - Jos itse järjestetyt lomituspalvelut ovat jatkossakin valtiolle halvempia, valtion talous hyötyisi niiden käytön yleistymisestä.
  - Mitä kulueria lomitustuntien bruttohinoilla käytännössä katetaan/ on katettava? Onko asiassa mietitty yhdenvertaisuusnäkökulmaa?
- Kuntiin työsuhteessa olevat lomittajat voisivat saada lisää työtunteja ja ansioita tarjoamalla sivutyönään yksityisiä lomituspalveluja ja mahdollisesti muitakin palveluja.

Maatalousyrittäjän itse järjestämät lomituspalvelut – muuta (2)

Miten maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia tulisi muuttaa, jotta yksityiset lomituspalvelut olisivat yhä useammalle maatalousyrittäjälle realistinen vaihtoehto?

- ➔ **1. lakipaketissa** olisi tarkoitus nostaa itse järjestettyjen maatalouslomituspalvelujen **kustannuskorvauksen taso**.
- ➔ **2. lakipaketissa** kunnan ja itse järjestettyjen maatalouslomituspalvelujen **palveluvalikoimaa** pyrittäisiin yhdenvertaistamaan - *jos budjetti sallii*. (Kunnan järjestämisvelvollisuutta koskisivat yhä tietyt rajoitukset (sunnuntai- ja pyhärajoitukset; vuosilomat yhtä aikaa jne.) säästöjen ja lomitustyön laadun vuoksi.)
- ➔ **2. lakipaketissa poistettaisiin** (kunnan) **palvelumaksut itse** lomituspalvelunsa **järjestäviltä maatalousyrittäjiltä** ja se huomioitaisiin kustannusten korvauksissa (alhaisempi taso).
- ➔ **2. lakipaketin** yhteydessä **maatalouslomitushallintoa voitaisiin tarkastella** myös itse järjestettyjen lomituspalvelujen yleistymisen edellytysten kannalta. Tähän yhteyteen sopisi myös kunnan lomituspalvelujen ja itse järjestettyjen lomituspalvelujen **lomitustuntien bruttohintojen kattamien kuluerien tarkastelu**.

Huom.! Turkistuottajien lomituspalvelujen ja poronhoitajien sijaisavun kustannuskorvausten tason mahdollista nostoa olisi tarkoituksenmukaista tarkastella siinä vaiheessa, kun turkistuottajien lomituspalvelut siirrettäisiin Melaan **2. lakipaketissa**.
- *Nosto on mahdollinen vain, jos lakien budjetit sallivat.*

Perusteettomat lomituspalvelut ja takaisinperintäsäännökset

Joskus joudutaan tilanteisiin, joissa lomituspalvelua on myönnetty perusteettomasti ja lomituspalvelun arvo on perittävä takaisin.

Syynä on usein maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 11 a §, joka mahdollistaa ns. "ehdollisen sijaisavun" myöntämisen ennen kuin sijaisavun myöntämisen kaikkia edellytyksiä on täytetty. Takaisinperintään joudutaan, jos edellytykset jäävät lopulta täyttymättä.

➔ 1. lakipaketissa uudistettaisiin kaikkien lomituskäytäntöjen takaisinperintäsäännökset.

- Ehdotuksen taustalla on mm. EU-asia C-349/17.
- Pyritään säilyttämään mahdollisuus takaisinperinnän kohtuullistamiseen tietyillä edellytyksillä (KOM:n kanta?)

➔ 2. lakipaketissa uudistettaisiin "ehdollista sijaisapua" koskeva sääntely.

- Uudistus tapahtuisi vasta tässä vaiheessa, koska pykälän uusi kirjoitusasu on sovitettava 2. lakipaketin kotieläintuottajan lomituspalvelulain muiden pykäläkirjoitusasuun.
- Sijaisapu olisi aluksi täysin maksullista ja kun myöntämisen edellytykset olisi täytetty, maksut alennettaisiin takautuvasti normaalille tasolle. (Huono puoli: asiakkaalla tulee olla väliaikaisesti enemmän maksukykyä.)

=> STM kuulee mielellään korvaavista ideoista! (= Joutuisa sijaisapu + edellytykset täytetään + matala takaisinperintäriski)!

Tiedonsaantioikeus viranomaisilta ja tulotietojärjestelmä

Lomitushallinto saa pääosan tarvitsemastaan tiedosta asiakkailta.

Viranomaisilta kannattaisi jatkossa pyytää entistä useammin tietoja. Parhaimmillaan tämä vähentäisi asiakkaan hallinnollista taakkaa ja lisäisi lomituspäätösten "osumatarkkuutta".

- Käytännössä joidenkin tietojen hyödynnettävyyttä vähentää se, että tiedot eivät ole lomitushallinnon tarvitsemassa muodossa tai tarvitsemalta ajankohdalta, esim. kotieläintiedot. Niitä voi silti käyttää suuntaa-antavina vertailu- tai täydentävinä tietoina.
- Joissakin muissa tiedoissa hyödynnettävyys on parempi, esim. Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen tiedot.

Verohallinnon tulotietojärjestelmässä olisi jatkossa esim. lomituksen myöntämisen edellytyksenä olevia etuuksia, lomituksen estäviä etuuksia, jne.

- ➔ **1. lakipaketissa** kaikkien lomituskilvojen **tiedonsaantioikeuksia** koskeva sääntely **päivitetäisiin**.
- ➔ **1. lakipaketissa** olisi tavoitteena saada lomitushallinnolle **katseluoikeus tulotietojärjestelmään**.
- ➔ **2. lakipaketissa** selvitetäisiin lomituspalvelujen IT-järjestelmien ja tulotietojärjestelmän rajapintamahdollisuudet.

Toinen lakipaketti

Yleiskuvaus

- Sädettäisiin kolme uutta lomituskakia.
- Kehitettäisiin maatalouslomituksen hallintomallia.
- Siirrettäisiin turkistuottajien lomituspävelut Melaan ja muutettäisiin ne poronhoitajien lomituspävelujen kaltaisiksi turkistuottajien itse järjestämiksi lomituspäveluiksi.
- Aluehallintovirastosta olisi mahdollista saada lomituspävelujen lainmukaisuuden ohjaaja ja valvoja.
- Kehitettäisiin uusi tietojärjestelmä maatalouslomitukseen ja mahdollisesti myös muihin lomituspäveluihin.
- Muutokset voimaan 2024/2025?

Yleistä

Lomituspalvelulait ovat kehittyneet vuosikymmenten aikana keskenään erilaisiksi ja suhteellisen monimutkaisiksi. Lomituslainsäädännön uudistuksen tavoitteena on yhdenmukaistaa lomituslakeja keskenään lakien rakenteen ja käsitteiden osalta. Lakeja pyritään myös yksinkertaistamaan mahdollisuuksien mukaan.

Maatalousyrittäjä => Kotieläintuottaja

Maatalousyritys => Kotieläintuotantoa harjoittava yritys

Turkistuottaja => Turkiseläintuottaja

Turkistila => Turkiseläintuotantoa harjoittava yritys

Poronhoitaja => Poronhoitaja

Poronhoitotyö => Poronhoito

Kotieläintuottajan lomituspalveluita olisivat: vuosiloma, erilaiset sijaisavut ja lisävapaa.

- Huom.! Täysin maksullinen lomituspalvelu poistuisi lomituslaista. Sitä voisi ostaa yksityisiltä lomitusyrityksiltä.

Turkiseläintuottajan lomituspalveluita olisivat: vuosiloma ja lisävapaa.

Poronhoitajan lomituspalvelu olisi: työkyvyttömyyden perusteella myönnettävä sijaisapu.

Dioilla jo mainitut 2. lakipaketin muutokset

Maatalousyrittäjien lomituspalvelut

- Tarkistettaisiin asetuksella säädetyt kotieläinyksiköt (montako kotieläintä on yhdessä yksikössä).
- Työkyvyttömyyden perusteella myönnettävää sijaisapua koskeva 7 § uudistettaisiin laajemmin.
- Uudistettaisiin ”ehdollista sijaisapua” koskeva sääntely.
- Kunnan ja itse järjestettyjen lomituspalvelujen palveluvalikoimaa pyritäisiin yhdenvertaistamaan – *jos budjetti sallii*.
- Poistettaisiin (kunnan) palvelumaksut itse lomituspalvelunsa järjestäviltä maatalousyrittäjiltä.
- Maatalouslomituksen hallintoa voitaisiin tarkastella myös itse järjestettyjen lomituspalvelujen yleistymisen edellytysten kannalta.

Muut lomituspalvelut

- Turkistuottajien lomituspalvelut siirrettäisiin Melaan ja ne muuttuisivat poronhoitajien lomituspalvelujen lailla kokonaan itse järjestetyiksi lomituspalveluiksi.
- Turkistuottajien lomituspalvelujen palvelumaksut jäisivät historiaan.
- Tarkasteltaisiin turkistuottajien lomituspalvelujen ja poronhoitajien sijaisavun kustannuskorvausten tasoa – *nosto vain, jos lakien budjetit sallivat*.

Kaikki lomituspalvelut

- Selvitettäisiin lomituspalvelujen IT-järjestelmien ja Verohallinnon tulotietojärjestelmän rajapintamahdollisuudet.

Kokonaistyöaika, tehtäväosuus, henkilökohtainen työaika (1)

Kotieläintuottajien ja turkiseläintuottajien lomituspalveluissa tehtäisiin
2. lakipaketissa seuraavat muutokset:

Yrityksen kokonaistyöaika (tunnit) määräytyisi kaavamaisesti sen mukaan, kuinka paljon yrityksessä olisi kotieläinyksiköitä tai turkiseläinyksiköitä.

- Kotieläinyksiköt ja turkiseläinyksiköt (montako eläintä on yhdessä yksikössä) sekä yksiköistä kertyvän kokonaistyöajan "laskukaavat" olisivat asetuksissa.
- STM:n 2017 lomitustyöryhmän mietinnössä https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-lomitus-on-laki-ja-asetusluonnoksissa-ehdotukset-kotieläinyksikoista-ja-turkiseläinyksikoista-seka-kokonaistyöajan-laskukaavoista on laki- ja asetuseräluonnoksissa ehdotukset kotieläinyksiköistä ja turkiseläinyksiköistä sekä kokonaistyöajan "laskukaavoista".

=> STM kuulee mielellään, miten 2017 ehdotuksia pitäisi muuttaa!

=> Onko myös joissakin eläinten "tuotantotiloissa" selvästi muita hitaampaa tehdä samanlaisten eläinten hoitotyötä? Poikkeustapauksiinko "hitauseroin" kokonaistyöaikaan?

Yrityksen kotieläinten tai turkiseläinten välttämättömät hoitotyöt (100 %) jaettaisiin näihin töihin osallistuvien henkilöiden todellisten keskimääräisten työpanosten mukaisesti.

➡ Saataisiin **kunkin prosenttimääräinen tehtäväosuus (%)**.

Kokonaistyöaika, tehtäväosuus, henkilökohtainen työaika (2)

Kotieläintuottajan ja turkiseläintuottajan henkilökohtainen työaika (tunnit) saataisiin laskemalla, kuinka pitkä aika (montako tuntia) kotieläintuottajan tai turkiseläintuottajan prosenttimääräisen tehtäväosuuden mukainen prosenttiosuus (%) on kotieläintuotantoa harjoittavan yrityksen kokonaistyöajasta.

- Esim. 50 %:a 12 tunnista = 6 tuntia
- Lomituspalvelujen myöntäminen edellyttäisi jo 1. lakipaketin myötä, että henkilökohtaisen työajan tulisi olla vähintään 3 tuntia per maatalousyrittäjä!

Kotieläintuottajan vuosiloma- ja sijaisapupäivän kesto sekä **turkiseläintuottajan vuosilomapäivän kesto** määräytyisivät heidän henkilökohtaisten työaikojensa mukaan.

- Kotieläintuottajan vuosiloma- ja sijaisapupäivässä olisi tietyin perustein +15 % joustovara.
- Esim. yksinyrittäjän 10 tunnin vuosiloma- ja sijaisapupäivä voisi pidentyä 11,5 tuntiin.

Asiakkaan oikeus tehdä muistutus

2. lakipaketissa säädettäisiin lomitussasiakkaan oikeudesta tehdä kirjallinen **muistutus** lomituviranomaiselle.

Esim. turkistuottajalla olisi jatkossa oikeus tehdä muistutus Melalle, jos hän olisi **tyytymätön tulevan turkistuottajan lomituspalvelulain toimeenpanoon tai siihen liittyvään kohteluunsa.**

Melan olisi annettava muistutukseen kirjallinen vastaus kohtuullisessa ajassa muistutuksen tekemisestä ja vastaus olisi perusteltava. Vastaukseen ei saisi hakea muutosta valittamalla.

Muistutuksen tekeminen ei rajoittaisi asiakkaan oikeutta vaatia oikaisua ja hakea muutosta Melan (lomitus- ym.) päätöksiin.

Muistutuksen tekeminen ei vaikuttaisi myöskään asiakkaan oikeuteen tehdä kantelu.

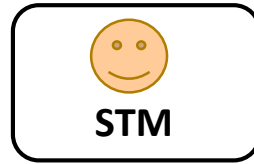
**Maatalouslomituksen
hallinnon
suunnittelu**

Maatalouslomituksen toimijat ydinhuolineen:

"Miten turvaamme perustarpeet kestävällä tavalla, mahdollisimman yhdenvertaisesti budjetin ja EU:n valtiontukisääntöjen raameissa?"

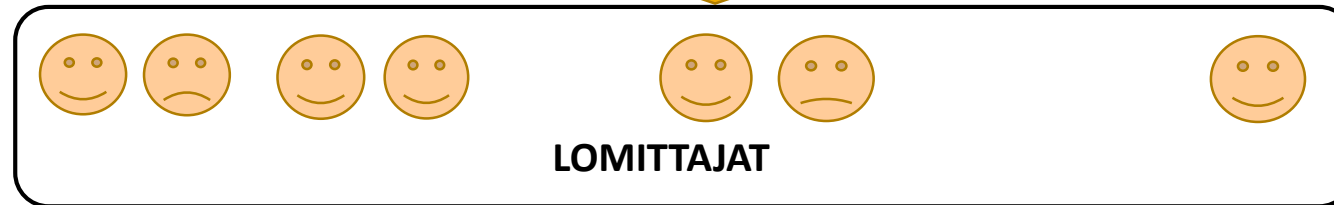

"Tehtävämme on ohjata ja valvoa, että lainsäädäntöä noudatetaan."

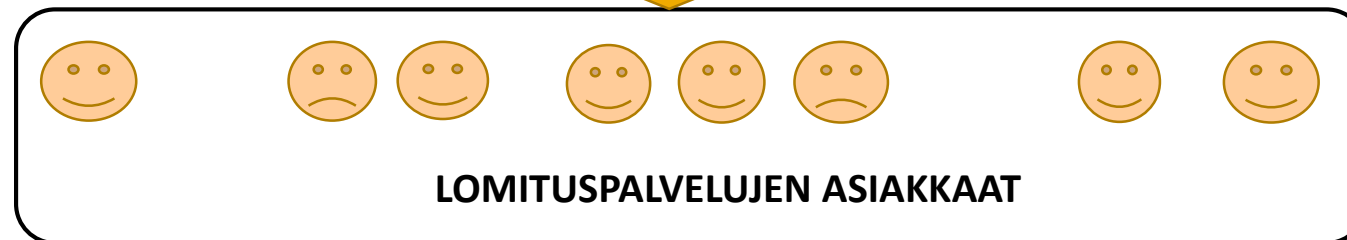
"Tehtävämme on vastata lakia noudattaen asiakkaiden palvelutarpeeseen."
"Onko meille työtä? Missä?"

"Onko meille työtä? Missä?"
"Onko työ sellaista, jota jaksamme tehdä?" "Saammeko elannon, jos työskentelemme yrittäjinä?"

"Pääsemmekö irti kotieläinten hoidosta, kun tarvetta ilmenee?"
"Osaako lomittaja tuurata meitä?"

Jos lomitus ei päädy maakuntien tehtäväksi, mikä hallintomalli vähentäisi ydinhuolia ja kestäisi aikaa?

YHTEINEN HUOLI: "TURVATAANKO LOMITUSPALVELUT PITKIEN VÄLIMATKOJEN JA SYRJÄKYLIEN SUOMESSA?"

Ajatusten herättelyä

Jos lomitusta ei lopulta päädy maakuntien tehtäväksi, mikä malli palvelisi "vielä 2040"?

VALVONTA - MELA

VIRANOMAISPÄÄTÖKSET

- 40 KUNTAA kaikkien puolesta

LOMITUSPALVELUJEN TARJONTA

Julkisen sektorin toimintana

- 40 KUNTAA kaikkien puolesta

LOMITUSPALVELUJEN TARJONTA

- LOMITUSYRITYKSET

VALVONTA - AVI

VIRANOMAISPÄÄTÖKSET

- MELA (toimipisteet)

LOMITUSPALVELUJEN TARJONTA

Julkisen sektorin toimintana

- MELA (toimipisteet) TAI
10? KUNTAA kaikkien puolesta

Vain lomitussäädännön
mukaisten tuettujen
lomituspalvelujen myynti

LOMITUSPALVELUJEN TARJONTA

- LOMITTAJIEN OSUUSKUNNAT
- MUUT LOMITUSYRITYKSET

Lomitussäädännön mukaisten
tuettujen lomituspalvelujen myynti

Muiden lomituspalvelujen ja
esim. maatalous/hyvinvointialan palvelujen
myynti

VALVONTA - AVI

VIRANOMAISPÄÄTÖKSET

- MELA (toimipisteet)

LOMITUSPALVELUJEN TARJONTA

**Yrityksenä (yhteiskunnallisen
yrityksen periaattein)**

- omistaja MELA? PRO AGRIA? KUNTA?
MUU? (toimipisteet)

LOMITUSPALVELUJEN TARJONTA

- LOMITTAJIEN OSUUSKUNNAT
- MUUT LOMITUSYRITYKSET

Lomitussäädännön mukaisten
tuettujen lomituspalvelujen myynti

Muiden lomituspalvelujen ja
esim. maatalous/hyvinvointialan palvelujen
myynti

Kaikissa malleissa lomittajien osaamista ja työhyvinvointia voidaan kehittää jatkuvasti esim. Tohmajärven ja Liperin lomitussyksikköjen (Pohjois-Karjalan alueen / Sunprofile Oy:n LEAN-projektin 2018-2019 jälkeen saamien) kokemusten avulla.

*TES-osapuolilla olisi halutessaan mahdollisuus pohtia, voidaanko **työehtoihin liittyviä haasteita** ratkoa ja kuka voisi (STM ei osallinen)*

Päätökset ja lomittajat kunnissa

- Tämä malli ei esittelyjä kaipaa. Malli on tuttu jo 90-luvulta alkaen, jolloin luovuttiin kuntien lakisääteisestä velvollisuudesta järjestää maatalouslomituspalvelut.
- Mallissa Mela järjestää lomituspalvelut perustamalla itse ns. paikallisyksikön (0 kpl) tai tekemällä toimeksiantosopimuksen joidenkin kuntien (40 kpl) kanssa.
- Tässä mallissa Melalla on rooli myös lomituspalvelujen laillisuuden ohjaajana ja valvojana. Ennen kaikkea Mela on kuitenkin ollut neuvoja, kouluttaja ja lomituspalveluiden ”keskushallinto”, joka tukee kuntien lisäksi myös STM:n työtä.
- Tässä mallissa viranomaispäätösten tekijä kunnassa on lähellä lomituspalvelujen tarjontaa, eli samassa organisaatiossa lomittajien ja heidän esimiestensä kanssa.
- Jos tällä mallilla jatkettaisiin, tähän malliin ei liittyisi yleensä muutoksiin liittyvää vaivannäköä, epävarmuutta ja sopeutumista. Eri roolit ovat kaikille tutut.

Päätökset Melassa & lomittajat Melassa TAI kunnissa (1)

- Tässä mallissa viranomaispäätökset tehtäisiin keskitetysti Melassa.
- Keskitys mahdollistaisi hallinnon virkamiesten yhä helpomman keskinäisen asiantuntemuksen jakamisen sekä lain tulkintojen ja työtapojen yhtenäistämisen. Vahvaa asiantuntemusta vaativat päätökset, kuten työkyvyttömyyden perusteella myönnettävää sijaisapua koskevat päätökset, voitaisiin keskittää tiettyyn Melan toimipisteeseen.
- Lomituspäätösten "osumatarkkuus" voisi lisääntyä ja asiakkaita kohdeltaisiin entistä yhdenvertaisemmin eri puolella Suomea.
- "Sivutuotteena" valtion kassa ja asiakkaat saisivat todennäköisesti hyötyjä, kun virkamiesten ja asiakkaiden työaika tuhrautuisi vähemmän esimerkiksi virheellisten päätösten seurausten korjaamiseen.
- Melan virkamiehet voisivat olla töissä Melan alueellisissa toimipisteissä ja tehdä halutessaan etätöitä. Tässä mallissa virkamiesten työehtojen määräytyminen tulisi selvittää.

Päätökset Melassa & lomittajat Melassa TAI kunnissa (2)

- Tässä mallissa lomituspalvelujen tarjonnan hoitaisi Mela itse omien alueellisten toimipisteidensä avulla TAI vaihtoehtoisesti Mela tekisi toimeksiantosopimuksen lomituspalvelujen tarjonnasta tiettyjen kuntien (10 kpl?) kanssa. Lomittajilla olisi työsuhde Melaan TAI kuntiin.
- Tähän hallintomalliin voitaisiin räätälöidä läpinäkyvä rahoitusmalli (sopeuttamiserän tarve?).
- Jos Mela hoitaisi itse lomituspalvelujen tarjonnan, Melan olisi helppo muuttaa toimipisteidensä määrää ja sijaintia tarpeen mukaan ja sijoittaa (siirtohalukkaita) lomittajiaan eri paikkakunnille.
- Jos Mela hoitaisi itse lomituspalvelujen tarjonnan, viranomaispäätösten tekijä olisi lähellä lomituspalvelujen tarjontaa, eli samassa organisaatiossa lomittajien ja heidän esimiestensä kanssa.
- Jos Mela hoitaisi itse lomituspalvelujen tarjonnan, Melassa olisi kaikille sama henkilöstö- ja taloushallinto, yhtenäiset ja läpinäkyvät toimintatavat ja yhteys uuteen Lomitusnettiin.
- Jos Mela hoitaisi itse lomituspalvelujen tarjonnan, lomittajien työehtojen määräytyminen tulisi selvittää.

Päätökset Melassa & lomittajat Melassa TAI kunnissa (3)

- Jos kunnat hoitaisivat lomituspalvelujen tarjonnan, Melan hallintovirkamiesten ja kuntien olisi mahdollista kehittää yhteiset käytännöt, joilla palveluketju saataisiin toimimaan hallintovirkamiehen pöydältä aina "navettaan" asti.
→ "Nivelkohtaan" liittyviä ongelmia ja niiden ratkaisuja voitaisiin kartoittaa jo hallintomallia valmistelevassa STM:n työryhmässä.
- Jos kunnat hoitaisivat lomituspalvelujen tarjonnan, kuntien vahingonkorvausvastuu supistuisi nykyiseen hallintomalliin verrattuna (ei vastuuta viranomaispäätöksistä).
- Melan jo nykyään hoitama neuvonta, koulutus ja lomituspalveluiden muiden "keskushallinnon" työtehtävien tekeminen helpottuisi, kun lomitushallinnon virkamiehet olisivat samassa organisaatiossa ja esimerkiksi tilastojen pohjana olevista päätöksistä voisi keskustella oman organisaation väen kanssa.
- Tässä mallissa maatalouslomituspalvelujen laillisuuden ohjaus ja valvonta voitaisiin siirtää "valvonnan ammattilaisen" aluehallintoviraston tehtäväksi. Melasta voisi siirtyä valvontahenkilöstöä aluehallintovirastoon.

Päätökset Melassa & lomittajat ”yhteiskunnallisessa yrityksessä” (1)

- Tässä mallissa viranomaispäätökset tehtäisiin Melassa ja aluehallintovirasto hoitaisi valvonnan, joten näiltä osin mallia koskisivat samat piirteet kuin edellistä mallia.
- Lomituspalvelujen tarjonnan hoitaisi yhteiskunnallisen yrityksen periaattein toimiva yritys. Yrityksiä voisi olla yksi tai muutamia. Lomittajilla olisi työsuhde yritykseen.
- Yhteiskunnallisen yrityksen periaattein toimivan yrityksen ensisijainen tarkoitus ja tavoite olisi se, että asiakkaat saisivat lomituspalvelunsa tarpeidensa mukaan eri puolella Suomea. Yritys voisi ideoida myös markkinahintaan myytäviä lomitus/maatalousalan/hyvinvointi/muita palveluja. Mahdollinen voitto käytettäisiin yrityksen kehittämiseen. Liiketoiminta olisi avointa ja läpinäkyvää.
- Yrityksen omistajia voisi harkita eri kanteilta. Esim. Melalla ja Pro Agrialla on perinteinen, läheinen suhde maatalousyrittäjiin, joten jos yritys olisi esim. heidän yrityksensä, lomitusasiakkaat voisivat saada sananvaltaa yrityksen toimintaan.
- Myös lomittajille voitaisiin järjestää vahva edustus yrityksen hallintoon ja henkilöstöä kuunneltaisiin muutenkin yrityksen toiminnassa.

Päätökset Melassa & lomittajat ”yhteiskunnallisessa yrityksessä” (2)

- Yrityksen olisi helppo muuttaa toimipisteidensä määrää ja sijaintia tarpeen mukaan ja sijoittaa (siirtohalukkaita) lomittajiaan eri paikkakunnille.
- Hallintovirkamiesten ja lomitusyrityksen olisi mahdollista kehittää yhteiset käytännöt, joilla palveluketju saataisiin toimimaan hallintovirkamiehen pöydältä aina ”navettaan” asti.
  - ➔ ”Nivelkohtaan” liittyviä ongelmia ja niiden ratkaisuja voitaisiin kartoittaa jo hallintomallia valmistelevassa STM:n työryhmässä.
- Yrityksellä voisi olla ammattijohto, yksi henkilöstö- ja taloushallinto, yhtenäiset ja läpinäkyvät toimintatavat ja kenties yhteys uuteen Lomitusnettiin.
- Tähän hallintomalliin voitaisiin räätälöidä läpinäkyvä rahoitusmalli (sopeuttamiserän tarve?).
- Tässä mallissa emme kopioisi hallinnon rakenteessa piilevää valtiontukiongelmia tulevaisuuteen (julkinen v. yksityinen palvelujen tarjonta).

Päätökset Melassa & lomittajat ”yhteiskunnallisessa yrityksessä” (3)

Aiempi maakunnan yritys -malli ei saanut tuulta alleen lomitussjärjestelmän kehittämisessä. Oli huolta ainakin siitä, ettei yritystoiminta kannattaisi asiakasmäärän jatkuvan laskun vuoksi. Myös palvelujen pelättiin jäävän saamatta ”syrjäkylillä”.

- ➔ Tässä mallissa asetelma olisi uusi. Yrityksiä voisi olla esim. vain yksi, se voisi toimia yhteiskunnallisen yrityksen periaattein.
- ➔ Asiakkailta ja lomittajilta olisi mahdollisuus vaikuttaa yrityksen toimintaan.
- ➔ Asiakkaat ovat tottuneet käyttämään lomituspalveluja, yrityksen asiakkaat olisivat tiedossa vähintään vuodeksi kerrallaan ja valtio maksaa valtaosan lomituspalvelujen kuluista. Yrityksellä olisi siten turvattu peruskassavirtaa asiakkaiden (= työmäärän) suhteessa.
- ➔ Yritys voisi myydä markkinahintaan muitakin palveluja, joiden avulla työntekijöille voitaisiin tarjota lisää työtä ja joiden tuotot voitaisiin käyttää yrityksen kehittämiseen.
- ➔ Lomituslainsäädäntöön kirjattaisiin hallintoviranomaiselle lomituspalvelujen järjestämisvelvollisuus. Käytännössä hallintoviranomainen hoitaisi järjestämisvelvollisuuden yhteiskunnallisen yrityksen periaattein toimivan lomitussyrityksen ja muidenkin yksityisten lomitussyritysten avulla ja asiakkaiden lomittajan saanti voitaisiin varmistaa ”syrjäkylilläkin”.

Erilaisiin hallintomalleihin liittyviä mahdollisuuksia, esteitä ja näkökulmia voidaan koota ja ratkoa tarkemmin STM:n työryhmässä.

”Malli kuin malli – apua kehittämiseen Pohjois-Karjalasta”

Pohjois-Karjalan alueen / Sunprofile Oy:n LEAN-projekti 2018-2019 innosti Tohmajärven ja Liperin lomitussyksiköt kehittämään toimintaansa:

- Luokiteltiin asiakasyritykset lomittajien työn haastavuuden mukaan ja luokiteltiin lomittajat osaamisen mukaan
➡ *Mahdollisuus luoda valtakunnalliset kriteerit!*
- Kerättiin asiakkailta jatkuvasti lomittajakohtaista palautetta ja kehitettiin lomittajien osaamista / tuettiin lomittajien työssä jaksamista. ➡ *Lisättiin lomituspalvelujen vaikuttavuutta!*
- Kuvattiin ja kehitettiin lomituksen prosesseja. (Kehitystyö jatkuu ehkä vielä kevään 2020 aikana).
- Osaavan työvoiman siirtelyyn on myös kehitetty 3D -karttamallia, jossa asiakasyritykset ja lomittajat (asuinpaikan mukaan) ovat yllä mainitun luokittelun mukaisesti sijoitettuina kartalle. Kartasta voi todeta maantieteellisesti lyhimmat työmatkat, jotka säästävät kustannuksia ja lisäävät lomittajien työhyvinvointia.
- On myös käynnisteillä hanke Maaseudun sivistysliiton kanssa, jossa kokeillaan lomittajien työpanoksen myyntiä muihin töihin lomittajien työajan lisäämiseksi lomittajien osuuskuntatoiminnan/muun yrittäjyyden kautta (varsinainen työ perinteisessä työsuhteessa omaan työnantajaan ja sivutyö yrittäjänä).

Tohmajärven ja Liperin lomitussyksikköjen kokemuksista saamme apua kehittämistyöhön
- hallintomallista riippumatta. => *STM kuulee mielellään muidenkin hyvistä kehittämiskokeiluista!*

Mitä lainvalmistelussa tapahtuu seuraavaksi?

*Mitä mäen takana on?
Minne yhteinen tiemme vie?*

STM toivoo
lomituspalvelujen sidosryhmiltä
kehitysideoita
lainvalmistelun jatkotyöhön
kaikista ensimmäisen ja
toisen lakipaketin asioista sekä
hallintomalleista.

Kaikkien ideat ovat lämpimästi tervetulleita!

Ota kantaa.fi
avoinna 3.5.2020 asti

Kiitos!

